
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

תנועה ומעבר לה: חינוך בלתי פורמלי בעולם משתנה - 34547

תאריך עדכון אחרון 01-09-2022

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: חינוך

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): לורן ארדריך

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: lauren.erdreich@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: סמ'א, יום ב 11-12, סמ'ב יום ה 12-13

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

החינוך הבלתי פורמלי מתרחש בכל מקום בו אנשים נפגשים בקבוצה, מדריכים אחד את השנייה, ומוצאים משמעות לחיים. לחינוך הבלתי פורמלי מסורת סוציולוגית, ארגונית, חברתית וחינוכית. בקורס נעמיק במסורות של החינוך הבלתי פורמלי. הקורס מחולק לארבע חלקים. בחלק הראשון נתמקד ביסודות הסוציולוגיים וההיסטוריים של החינוך הבלתי פורמלי. בחלק השני, נתמקדם במושג "למידה" בתפיסה החינוכית הבלתי פורמלית. בחלק השלישי נתמקד בזיקה בין חינוך בלתי פורמלי ובין החברה בהווה ובעתיד. ובחלק האחרון, נפרוש את הראיה על פני החברה הישראלית ונתבונן בהיבטים תרבותיים של החינוך הבלתי פורמלי בהקשרים שונים. הקורס מתאים הן לאנשים עם ניסיון וחיבור לחינוך בלתי פורמלי והן לאנשים שעבורם. החינוך הבלתי פורמלי הנו זר אך מסקרן. כל סטודנט ית בקורס מוזמנת להביא מניסיון החיים כדי לחשוב, לבקר או להרחיב את הראיה על החינוך הבלתי פורמלי כשדה חינוכי וכגישה חינוכית-חברתית.

מטרות הקורס:

לפתח ראייה מורכבת של חינוך בלתי פורמלי כזירה ייחודית בשדה החינוך. הסטודנטים ירחיבו את הראיה שלהם אודות מהו חינוך, מהי למידה, ומה המקום של חינוך ביצירת קבוצה, קהילה וחברה.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

בסיום הקורס, הסטודנטים יהיו מסוגלים ל

- להצביע על הייחודיות של החינוך הבלתי פורמלי והמקורות תיאורטיים להגדרתו
- לזהות מאפיינים של למידה בלתי פורמלית
- לנתח מקורות חברתיים לאופי המקומי של חינוך בלתי פורמלי
- להשוות בין זירות שונות של חינוך בלתי פורמלי

דרישות נוכחות (%) :

90

שיטת ההוראה בקורס: הרצאות, דיונים, הפעלות בלתי פורמליות, הדרכת למידה על ידי הסטודנטים

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

שיעור 1-3: היסודות הסוציולוגיים וההיסטוריים של החינוך הבלתי פורמלי
בחלק הזה נתחיל עם מבנה החינוך הבלתי פורמלי ונצלול לעקרונות הסוציולוגיים שמסבירים את ייחודיותו. נכיר את ההיסטוריה המיוחדת של ישראל שעיצבה את האופי של החינוך הבלתי פורמלי בארץ. נחשף גם למסורות דומות בהקשרים מחוץ לארץ.

שיעור 4-8: מושג ה"למידה" בתפיסה החינוכית הבלתי פורמלית

נכיר פרקטיקות המאפיינות את החינוך הבלתי פורמלי ונעמיק בעקרונות התאורטיים של אופן הלמידה המתרחשת בשדות של חינוך בלתי פורמלי.

שיעור 9-10: בין החינוך הבלתי פורמלי בהווה ובעתיד
שינוי הוא מוסג מרכזי בחינוך הבלתי פורמלי. בחלק הזה נעסוק במשמעות של החינוך הבלתי פורמלי עבור החברה. האם לו הכוח לשנות? לאלה סוגי שינוי הוא יכול לשאוף? כיצד עליו לפעול כדי להביא שינוי? נשאל את השאלות הללו באופן מיוחד על העידן הדיגיטלי והמרושת.

שיעור 11-14: היבטים תרבותיים של החינוך הבלתי פורמלי בחברה הישראלית
נבקר מחקרית בזירות שונות בחברה הישראלית ונבחן מה ייחודי לחינוך הבלתי פורמלי שלהן. בחלק זה נפעל כקבוצה לומדת בלתי פורמלית. כל שבוע, קבוצת סטודנטים וות תדריך את הלמידה. מומלץ למצוא דרכים יצירתיות להנגיש את זירות. על כל קבוצה גם להכין תרגיל לביצוע בעקבות ההדרכה. התרגיל צריך להתייחס לזירה ולמחקר אך יכולה להיות יצירתית ומתואמת לפי בחירת הסטודנטים וות.

חומר חובה לקריאה:

שיעור 1-3: היסודות הסוציולוגיים וההיסטוריים של החינוך הבלתי פורמלי

בידול, צ. 1989. "בית הספר כארגון פורמאלי". בתוך שפירא, ר. ור. פלג (עורכות) (1989), הסוציולוגיה של החינוך. תל אביב: עם עובד. עמ' 413-435.
כהנא, ר. 2007. "לקראת תיאוריה של בלתי פורמאליות". נעורים והקוד הבלתי-פורמאלי. ירושלים: מוסד ביאליק והאוניברסיטה העברית. עמ' 21-35.
שפירא, ר' ופלג, ר' 1989. תנועת הנוער מול תמורות בחברה הישראלית. בתוך שפירא, ר' ופלג, ר' הסוציולוגיה של החינוך: אסופת מאמרים. עם עובד, 358-382.
Schugurensky, D., & Silver, M. (2013). Social pedagogy: Historical traditions and transnational connections. Education Policy Analysis Archives, 21(35), 1-16.

שיעור 4-8: מושג ה"למידה" בתפיסה החינוכית הבלתי פורמלית

סילברמן-קלר, ד' 2007. הפדגוגיה של החינוך הבלתי פורמלי. בתוך רומי, ש' ושמידע, מ' החינוך הבלתי פורמלי במציאות משתנה. מאגנס, 97-120.
שריר, ל' 2021. בגוף אני לומדת: גוף וגופניות בפדגוגיה הבלתי פורמלית. עבודת גמר מחקרית (תזה). אוניברסיטת חיפה, 42-63.
טל, ג' 2022. ידע ולמידה בחינוך יער בישראל. עבודת גמר מחקרית (תזה). אוניברסיטת בן-גוריון בנגב, 28-43.
לומסקי פדר, עדנה. 2012. טקסי סיום בבתי ספר: על הפורמאלי, הבלתי פורמאלי וסדר חברתי. בתוך הסדר החברתי והקוד הבלתי פורמאלי, עורכים ת. רפפורט וא. כהנא, רסלינג: תל אביב.
מרקוביץ, דליה. 2012. הטיול השנתי במבחן האתניות: המקרה של בית ספר קדמה. בתוך הסדר החברתי והקוד הבלתי פורמאלי, עורכים ת. רפפורט וא. כהנא, רסלינג: תל אביב.

שיעור 9-10: בין החינוך הבלתי פורמלי בהווה ובעתיד

Jenkins, H. (2016). Youth voice, media, and political engagement. In Jenkins, H., Shresthova, S., Gamber-Thompson, L., Kligler-Vilenchik, N., & Zimmerman, A. By any media necessary: The new youth activism, New York University Press, 1-60.

שיעור 11-14: היבטים תרבותיים של החינוך הבלתי פורמלי בחברה הישראלית

הרטל, ג' 2017. פריפריה קווירית בישראל. תיאוריה וביקורת. 49, 89-109.
מלכה, מ' (2018). צבא בשירות הקהילה: אתנוגרפיה של תכנית הכנה לצה"ל בקהילה אתנית. מפגש לעבודה חינוכית-סוציאלית 26:47, 135-163.
אגבאריה, א. (2007). החינוך הבלתי פורמלי בחברה הפלסטינית. בתוך: שרן, ש. ושמידע, מ. (עורכים), החינוך הבלתי פורמלי במציאות משתנה (295-314). ירושלים: מאגנס.
שטדלר, נורית. 2012. עולם הישיבות הפוסט פונדמנטליסטי: מיסוד חופש ויצירת אדיקות דתית חדשה. בתוך הסדר החברתי והקוד הבלתי פורמלי, עורכים ת. רפפורט וא. כהנא, רסלינג: תל אביב.
גנני, א' 2013. בדרך אחרת: קהילות שיתופיות חדשות בישראל של המאה ה-21 ממבט דורי. חיבור לשם קבלת התואר דוקטור לפילוסופיה, אוניברסיטת תל אביב, 53-73
ניתן להציע עוד ...

חומר לקריאה נוספת:

ייתן לפי הצורך

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %

הרצאה 30 %

השתתפות 0 %

הגשת עבודה 0 %

הגשת תרגילים 50 %

הגשת דו"חות 0 %

פרויקט מחקר 0 %

בחנים 0 %

אחר 20 %

תרגיל לבחירה שדה ישראלי

מידע נוסף / הערות:

3 מטלות יישום מושגים - 50%

הדרכת למידה והכנת תרגיל על שדה ישראלי 30%

תרגיל אחד בשדה הישראלי - 20%

